

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВПП 1. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА

Освітньо-професійна програма «**Міжнародний бізнес**»

спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини», ОС «Магістр»**

факультет **економіко-правовий**

2020-2021 рік

Робоча програма з дисципліни «Європейська інтеграційна політика» для студентів ОПП «Міжнародний бізнес» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

Розробники:

Захарова О.В. доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, к.е.н., доцент;
Мітюшкіна Х.С. доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, к.е.н., доцент;
Балабанова Н.В., доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, к.н. з держ упр., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

Протокол від «27» серпня 2020 року, № 1

Завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

(Ю.І. Чентуков)

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <i>29 Міжнародні економічні відносини</i>	Вибіркова	
Модулів – 2	ОПП <i>«Міжнародний бізнес»</i> Спеціальність <i>292 «Міжнародні економічні відносини»</i>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
Індивідуальні завдання: аналітично-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 150		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми здобуття вищої освіти: аудиторних – 8 самостійної роботи студента – 22	Освітній ступінь: <i>«Магістр»</i>	Лекції	
		20 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	10 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		108 год.	128 год.
Індивідуальні завдання: 2 год.			
Вид контролю: залік			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми здобуття вищої освіти – 26,7%/73,3%

для заочної форми здобуття вищої освіти – 13,3%/86,7%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Європейська інтеграційна політика» є формування у студентів комплексного сприйняття євроінтеграційної політики, зокрема її складових регіональної, соціальної, галузевої політики, освоєння головних підходів, принципів та інструментів здійснення інтеграційної політики Європейським Союзом, отримання знань в області методів досягнення поставлених завдань, інтересів учасників співдружності, ролі у регіональній й соціальній політиці інститутів співдружності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Європейська інтеграційна політика» є: ознайомити студентів з основами теорії й методології євроінтеграційної політики, зокрема регіональної, соціальної, галузевої політики, її видами, формами, засобами; сформувати в студентів уявлення про роль регіональної політики в національній стратегії соціально-економічного розвитку, місця соціальної й регіональної політики в системі державного регулювання територіального розвитку; навчити студентів працювати із законодавчими актами, що регламентують регіональну політику, діяльність регіональної влади; навчити студентів умінню виявляти й аналізувати основні тенденції регіонального й соціального розвитку, оцінювати соціально-економічний стан регіону з метою вибору пріоритетів і засобів регіонального розвитку.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Навчальна дисципліна «Європейська інтеграційна політика» спрямована на опанування наступних **компетентностей**:

- здатність виявляти та оцінювати ключові проблеми розвитку міжнародної економічної діяльності підприємства, регіону, країни
- здатність визначати геоекономічні стратегії країн та їх регіональні економічні пріоритети.

Дисципліна використовується для формування наступних **програмних результатів навчання**, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки магістра за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» (ОПП «Міжнародний бізнес») у Маріупольському державному університеті:

- демонструвати глибокі знання закономірностей та тенденцій розвитку національних економік та світового господарства, особливостей їх впливу на зовнішньоекономічну політику держав та міжнародну економічну діяльність підприємств;

- виявляти ґрунтовні знання про теоретичне підґрунтя та сучасну практику формування та реалізації основних напрямів зовнішньоекономічної політики України в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів;

- вміти оцінювати вплив глобальних трансформацій на розвиток підприємства та країни, досліджувати перспективи інтернаціоналізації та транснаціоналізації діяльності підприємства, досліджувати регуляторний вплив міжнародних інститутів на розвиток глобального бізнес-середовища та міжнародної економічної діяльності підприємства, регіону, країни;

- визначати геоекономічні стратегії країн та їх регіональні економічні пріоритети з урахуванням національних економічних інтересів та безпекової компоненти міжнародних економічних відносин в контексті глобальних проблем людства і асиметричності розподілу світових ресурсів.

Передумови для вивчення дисципліни: дисципліна «Європейська інтеграційна політика» вивчається після дисциплін «Міжнародні стратегії економічного розвитку», «Стратегічний розвиток підприємств», «Глобальні проблеми світового господарства», «Глобалізація і регіональний економічний розвиток».

Результати навчання: У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: наукові підходи до євроінтеграційної політики, склад ключових показників, що її характеризують; історичні передумови та механізми застосування інтеграційної політики ЄС; етапи розвитку регіональної політики ЄС; особливості реалізації регіональної, соціальної, галузевої політики в окремих країнах-членах Європейського союзу.

вміти: використовувати наукові підходи, концепції й методи для дослідження проблем інтеграційних процесів; оцінювати формування інституціональної системи Європейського співтовариства в галузі; оцінювати перспективи застосування регіональної, соціальної, галузевої політик Європейського Союзу; прогнозувати перспективи та наслідки реалізації регіональної й соціальної політики ЄС для України.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Передумови формування євроінтеграційної політики

Тема 1. Передумови розвитку інтеграційних процесів в країнах Західної Європи.

Історичне підґрунтя розвитку ідеї європейської єдності. Загальнотеоретичні концепції європейської інтеграції. Практична реалізація плану об'єднання Європи

Передумови створення ЄС. Аналіз відмінностей в інтеграційних процесах Західної та Східної Європи. Аналіз факторів, що сприяли інтеграційним процесам в країнах Західної Європи.

Етапи західноєвропейської інтеграції. Характеристика основних об'єктивних умов для інтегрування. Характеристика етапів та рівнів створення єдиного господарського простору ЄС.

Тема 2. Еволюція формування та розвитку Європейського союзу

Європейське об'єднання вугілля й сталі. Створення Європейського економічного співтовариства та Євроатому. Перша хвиля розширення Європейського економічного співтовариства. Друга хвиля розширення. Завершення створення спільного ринку. Поглиблення євроінтеграційних процесів. Створення Європейського Союзу. Подальше розширення Європейського Союзу.

Тема 3. Інституційна структура Європейського Союзу.

Загальна характеристика діяльності ЄС. Цілі та задачі ЄС. Аналіз «трьох стовпів» Європейського співтовариства.

Інститути ЄС. Характеристика головних органів управління ЄС: Європейська комісія, Європарламент, Європейська Рада, Рада Міністрів, Європейський Суд.

Аналіз роботи допоміжних інститутів ЄС: розрахункова палата, економічний та соціальний комітет ЄС, комітет регіонів.

Характеристика органів ЄС, що складають інституційну структуру ЄС.

Оцінка функціонування єдиної зовнішньої політики та системи безпеки.

Тема 4. Право європейського співтовариства як основний інструмент реалізації політики ЄС

Поняття та сутність права Європейського Союзу. Аналіз структури права ЄС. Характеристика принципів та форм (джерел) права ЄС.

Право Співтовариства як правовий інструмент реалізації політики ЄС. Аналіз особливостей первинного та вторинного права ЄС. Характеристика юридичних документів, що приймаються інститутами ЄС. Процеси прийняття рішень в ЄС. Характеристика процедур взаємодії між інститутами ЄС.

Змістовний модуль 2. Регіональна політика як складова інтеграційної політики Європейського Союзу

Тема 5. Теоретичні основи регіональної політики.

Поняття регіону. Місія й функції регіону. Концепція й стратегія розвитку регіону. Регіональна політика, її мета, види, форми, рівні, структура, принципи, місце в системі державного регулювання територіального розвитку. Просторово-тимчасовий, генетичний, геосистемний, відтворювальний, проблемний, геополітичний підходи до регіональної політики. Поняття й формування територіальних інтересів. Об'єктивність територіальних інтересів. Влада й територіальні інтереси. Регіон як квазідержавна, квазікорпорація, ринковий ареал, соціум. Теорії розміщення, економічного росту й державного регулювання територіального розвитку регіонів як теоретична основа регіональної політики. Типологія й класифікація. Складання типології регіонів. Приклади вітчизняних і закордонних типологій регіонів. Проблемні регіони як об'єкти регіональної політики. Визначення, види, зміст, етапи, приклади регіональної діагностики. Основні показники стану регіону.

Тема 6. Основи формування регіональної політики Європейського Союзу

Сутність регіональної політики, її об'єкти та суб'єкти. Принципи й основні функціональні форми регіональної політики. Цілі та завдання регіональної політики. Регіон – як об'єкт трансформацій. Типологія внутрішніх регіонів країн Європейського Союзу. Етапи деформації регіональної політики. Регіональна політика Європейського Союзу на сучасному етапі.

Тема 7. Трансформація регіональної політики Європейського Союзу

Чинники формування і здійснення регіональної політики Європейського Союзу. Етапи становлення регіональної політики Європейського Союзу. Інвестиційні програми регіонального розвитку Європейського Союзу.

Тема 8. Моделі регіональної політики окремих країн Європейського Союзу

Інструменти реалізації регіональної політики Європейського Союзу. Класифікація країн-членів Європейського Союзу відповідно до регіональної політики, яка проводиться. Моделі регіональної політики Чехії, Угорщини, Словенії, Польщі, Словаччини, Румунії.

Змістовний модуль 3. Соціальна політика Європейського Союзу

Тема 9. Теоретичні засади здійснення соціальної політики в країнах Європейського Союзу

Поняття, принципи та структурні особливості соціальної політики. Еволюція систем соціального захисту в Європі. Моделі соціального захисту в країнах-членах Європейського Союзу. Основні програми соціального захисту: принципи організації й функціонування.

Тема 10. Особливості функціонування механізму соціальної політики Європейського Союзу на сучасному етапі

Сучасні проблеми здійснення соціальної політики. Структура інститутів реалізації соціальної політики в Європейському Союзі. Гармонізація національних систем соціального захисту країн-учасниць.

Тема 11. Системи соціального захисту в країнах Європейського Союзу

Характерні особливості системи соціального захисту в Німеччині. Соціальний захист у Франції: принципи, проблеми й перспективи. Соціальний захист Великобританії: економічні й соціальні основи. Соціальна політика Швеції: історія та перспективи. Соціальний захист в Італії: історія, проблеми й перспективи.

Змістовний модуль 4. Спільна галузева політика Європейського Союзу

Тема 12. Промислова політика в країнах Європейського Союзу

Сучасні принципи та механізми реалізації спільної промислової політики ЄС. Інструменти фінансової підтримки діяльності промислових підприємств. Секторальні пріоритети промислової політики ЄС.

Тема 13. Енергетична політика Європейського Союзу

Суть та значення спільної європейської енергетичної політики. Еволюція енергетичної політики ЄС. Сучасний стан енергетичної політики ЄС. Перспективи спільної Європейської енергетичної політики.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовний модуль 1. Передумови формування європейської інтеграційної політики												
Тема 1. Передумови розвитку інтеграційних процесів в країнах Західної Європи.	12	2	2			8	8					8
Тема 2. Еволюція формування та розвитку ЄС	12	2	2			8	14	2	2			10
Тема 3. Інституційна структура ЄС.	12	2	2			8	12	2				10
Тема 4. Право європейського співтовариства	10	2				8	10					10
Разом за змістовим модулем 1	46	8	6			32	44	4	2			39
Змістовний модуль 2. Регіональна політика як складова інтеграційної політики ЄС												
Тема 5. Теоретичні основи регіональної політики	12	2	2			8	12	2				10
Тема 6. Основи формування регіональної політики ЄС	12	2	2			8	14	2	2			10
Тема 7. Трансформація регіональної політики ЄС	12	2	2			8	10					10
Тема 8. Моделі регіональної політики окремих країн ЄС	12	2	2			8	14	2	2			10
Разом за змістовим модулем 2	48	8	8			32	50	6	4			40
Змістовий модуль 3. Соціальна політика ЄС												
Тема 9. Теоретичні засади здійснення соціальної політики в країнах ЄС	12	2	2			8	12		2			10
Тема 10. Особливості функціонування механізму соціальної політики ЄС на сучасному етапі	12	2	2			8	12		2			10
Тема 11. Системи соціального захисту в країнах ЄС	10	-	2			8	10					10
Разом за змістовим модулем 3	34	4	6			24	34		4			30

Змістовний модуль 4. Спільна галузева політика ЄС											
Тема 12. Промислова політика в країнах ЄС	10	-	-			10	10				10
Тема 13. Енергетична політика ЄС	10	-	-			10	11				10
Разом за змістовим модулем 4	22	-	-		2	20	22			2	20
Усього годин	150	20	20		2	108	150	10	10	2	128

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/в	Кількість годин з/в
1	Передумови розвитку інтеграційних процесів в країнах Західної Європи.	2	
2	Еволюція формування та розвитку Європейського союзу	2	2
3	Інституційна структура Європейського Союзу.	2	
4	Теоретичні основи регіональної політики	2	
5	Основи формування регіональної політики Європейського Союзу	2	2
6	Трансформація регіональної політики Європейського Союзу	2	
7	Моделі регіональної політики окремих країн Європейського Союзу	2	2
8	Теоретичні засади здійснення соціальної політики в країнах Європейського Союзу	2	2
9	Особливості функціонування механізму соціальної політики Європейського Союзу на сучасному етапі	2	2
10	Системи соціального захисту в країнах Європейського Союзу	2	
11	Промислова політика в країнах Європейського Союзу	-	-
12	Енергетична політика Європейського Союзу	-	-
	Всього	20	10

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/в	Кількість годин з/в
1	Етапи створення Європейського Союзу.	4	7
2	Основні принципи права Європейського Союзу.	6	7
3	Проаналізувати особливості організаційної структури ЄС.	6	7
4	Теоретичні основи регіональної політики	6	7
5	Основи формування регіональної політики ЄС	6	7
6	Трансформація регіональної політики ЄС	6	7
7	Моделі регіональної політики окремих країн ЄС	6	7
8	Основні напрямки регіональної політики ЄС	6	7
9	Теоретичні засади здійснення соціальної політики в країнах ЄС	6	8
10	Особливості функціонування механізму соціальної політики ЄС на сучасному етапі	6	8
11	Системи соціального захисту в країнах ЄС	6	8
12	Перспективи розширення Європейського Союзу	6	8

13	Спільна конкурентна політика ЄС	8	8
14	Податкова політика Європейського Союзу	8	8
15	Спільна науково-технічна політика Європейського Союзу	8	8
16	Перспективи спільної Європейської енергетичної політики	8	8
17	Розвиток транспортної політики Європейського Союзу	8	8
	Разом	108	128

7. Індивідуальні завдання

Завдання 1. Дослідити особливості реалізації політики країни ЄС (обрати одну з країн ЄС) за такими напрямками:

- Промислова політика
- Транспортна політика
- Енергетична політика

Необхідно:

1. По кожному виду політики визначити мету, напрямки, принципи реалізації, етапи розвитку, особливості та проблеми сучасного етапу.

2. Проаналізувати структуру промислового виробництва, показати, яку частку в структурі ВВП займає промислове виробництво, виявити перспективні та проблемні галузі промисловості тощо.

3. Охарактеризувати транспортну систему країни, проаналізувати структуру перевезень вантажів та пасажирів за видами транспорту, показати динаміку внутрішніх та міжнародних вантажних та пасажирських перевезень. Дослідити проблеми розвитку транспортного комплексу, показати перспективи.

4. Дослідити структури виробництва та споживання енергетичних ресурсів. Визначити перспективи розвитку енергетичної галузі.

Завдання 2. Розрахункове завдання «Оцінка ступеня нерівномірності регіонального розвитку країн ЄС (оцінка динаміки конвергенції країн ЄС).

Необхідно: з використанням інструментів описової статистики провести оцінку нерівномірності регіонального розвитку країн ЄС за основними макроекономічними показниками. Застосувати інструмент MS Excel «Дані – Аналіз даних – Описова статистика».

Отримані статистичні показники проаналізувати (середнє, мода, медіана, середньоквадратичне відхилення, коефіцієнт варіації, коефіцієнт асиметрії, коефіцієнт диференціації – співвідношення мінімального та максимального значення, коефіцієнт децильної диференціації).

Вибірка: країни ЄС. Період аналізу: обрати два періоду часу (для порівняння в динаміці). Показники: ВВП, ВВП на душу населення т.о.що

8. Методи навчання

Лекції, семінарські (практичні) заняття, виконання індивідуальних завдань, захист проектів, підсумковий тест.

9. Критерії оцінювання

Оцінювання рівня опанування студентом матеріалу навчальної дисципліни проводиться шляхом поточного та підсумкового (семестрового) контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та індивідуальних занять у вигляді теоретичних співбесід, рішення практичних завдань, тестування студентів за основними темами курсу, захисту індивідуального завдання.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку, що здійснюється у формі усного опитування за ключовими питаннями курсу. На залік відводиться 30 балів.

Оцінювання відповідей на теоретичні питання відбувається за наступними критеріями:

25-30 балів	теоретичні питання розкрито в повному обсязі, відповіді на питання викладено в логічній послідовності, зроблено правильні висновки;
15-24 балів	теоретичні питання розкрито майже в повному обсязі, але матеріал викладено в недостатній логічній послідовності або зроблені неправильні висновки;
5-14 балів	значна частина теоретичних питань не була висвітлена;
0-4 балів	питання не розкриті.

10. Засоби оцінювання

Опитування на семінарських заняттях, обговорення проблемних ситуацій, поточні тестування за темами курсу, захист індивідуальних завдань.

Контрольні питання, що виносяться на залік:

1. Історичне підґрунтя розвитку ідеї європейської єдності.
2. Загальнотеоретичні концепції європейської інтеграції.
3. Практична реалізація плану об'єднання Європи
4. Передумови створення ЄС.
5. Аналіз відмінностей в інтеграційних процесах Західної та Східної Європи.
6. Аналіз факторів, що сприяли інтеграційним процесам в країнах Західної Європи.
7. Етапи західноєвропейської інтеграції.
8. Характеристика основних об'єктивних умов для інтегрування.
9. Європейське об'єднання вугілля й сталі.
10. Створення Європейського економічного співтовариства та Євроатому.
11. Перша хвиля розширення Європейського економічного

співтовариства.

12. Друга хвиля розширення.
13. Завершення створення спільного ринку.
14. Поглиблення євроінтеграційних процесів. Створення Європейського Союзу. Подальше розширення Європейського Союзу.
15. Загальна характеристика діяльності ЄС. Цілі та задачі ЄС.
16. Аналіз «трьох стовпів» Європейського співтовариства.
17. Інститути ЄС. Характеристика головних органів управління ЄС: Європейська комісія, Європарламент, Європейська Рада, Рада Міністрів, Європейський Суд.
18. Аналіз роботи допоміжних інститутів ЄС: розрахункова палата, економічний та соціальний комітет ЄС, комітет регіонів.
19. Характеристика органів ЄС, що складають інституційну структуру ЄС.
20. Оцінка функціонування єдиної зовнішньої політики та системи безпеки.
21. Поняття та сутність права Європейського Союзу.
22. Аналіз структури права ЄС. Характеристика принципів та форм (джерел) права ЄС.
23. Право Співтовариства як правовий інструмент реалізації політики ЄС.
24. Процеси прийняття рішень в ЄС. Характеристика процедур взаємодії між інститутами ЄС.
25. Регіональна політика, її мета, види, форми, рівні, структура, принципи, місце в системі державного регулювання територіального розвитку.
26. Просторово-тимчасовий, генетичний, геосистемний, відтворювальний, проблемний, геополітичний підходи до регіональної політики.
27. Типологія й класифікація регіонів.
28. Приклади вітчизняних і закордонних типологій регіонів.
29. Сутність регіональної політики ЄС, її об'єкти та суб'єкти. Принципи й основні функціональні форми регіональної політики.
30. Типологія внутрішніх регіонів країн Європейського Союзу.
31. Етапи деформації регіональної політики. Регіональна політика Європейського Союзу на сучасному етапі.
32. Чинники формування і здійснення регіональної політики Європейського Союзу.
33. Етапи становлення регіональної політики Європейського Союзу.
34. Інвестиційні програми регіонального розвитку Європейського Союзу.
35. Інструменти реалізації регіональної політики Європейського Союзу.
36. Класифікація країн-членів Європейського Союзу відповідно до регіональної політики, яка проводиться.

37. Моделі регіональної політики Чехії, Угорщини, Словенії, Польщі, Словаччини, Румунії.
38. Поняття, принципи та структурні особливості соціальної політики.
39. Еволюція систем соціального захисту в Європі.
40. Моделі соціального захисту в країнах-членах Європейського Союзу.
41. Основні програми соціального захисту: принципи організації й функціонування.
42. Сучасні проблеми здійснення соціальної політики.
43. Структура інститутів реалізації соціальної політики в Європейському Союзі.
44. Гармонізація національних систем соціального захисту країн-учасниць.
45. Характерні особливості системи соціального захисту в Німеччині.
46. Соціальний захист у Франції: принципи, проблеми й перспективи.
47. Соціальний захист Великобританії: економічні й соціальні основи.
48. Соціальна політика Швеції: історія та перспективи.
49. Соціальний захист в Італії: історія, проблеми й перспективи.
50. Сучасні принципи та механізми реалізації спільної промислової політики ЄС.
51. Інструменти фінансової підтримки діяльності промислових підприємств.
52. Секторальні пріоритети промислової політики ЄС.
53. Суть та значення спільної європейської енергетичної політики.
54. Еволюція енергетичної політики ЄС.
55. Сучасний стан енергетичної політики ЄС.
56. Перспективи спільної Європейської енергетичної політики.
57. Спільна транспортна політика ЄС.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1 (аудиторна робота)		Модуль 2 (самостійна та індивідуальна робота)		Залік	Загальна сума
		Індивідуальне аналітично-дослідне завдання			
ЗМ 1, ЗМ 2	ЗМ 3, ЗМ 4	30		30	100
20	20				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано

82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Виконання лабораторних робіт студентами передбачає використання персонального комп'ютеру з доступом до мережі Інтернет (для отримання статистичних даних), програмою MS Excel (для обробки даних) та MS Power Point (для презентації даних).

13. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Булатова О.В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів: [монографія] / О.В. Булатова. – Донецьк: Дон НУ, 2012. – 368с.
2. Буряк П.Ю. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності [Текст] : навчальний посібник / П.Ю. Буряк, О.Г. Гупало. - К. : Хай-Тек Прес, 2007. - 336 с.
3. Європейська інтеграція [Текст] / уклад. М. Яхтенфукс ; пер. з нім. М. Яковлева. - К. : Києво-Могилянська академія, 2007. - 394 с.
4. Копійка В.В. Європейський Союз: заснування і етапи становлення: [Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів] / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко. – К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2001
5. Михайлова Л.І. Євроекономічна інтеграція України [навч. посібник] : учебное пособие / Л. И. Михайлова [и др.]. - К. : Центр учбової літератури, 2013. - 136 с.
6. Чужиков В.І. Європейська інтеграційна політика [Електронний ресурс] / Чужиков В. І. – Режим доступу: <http://posibniki.com.ua/catalog-evropeyska-integraciyna-politika---chuzhikova-v-i>

Допоміжні

1. Антропов В.В. Социальная защита в странах Европейского союза. История, организация, финансирование, проблемы / В.В. Антропов. - М.: Экономика, 2006. - 271 с.
2. Гражевська Н.І. Економічні системи епохи глобальних змін: [Монографія] / Н. І. Гражевська. – К.: Знання, 2008. - 431 с.
3. Савельєв Є.В. Європейська інтеграція і маркетинг. Наукові нариси / Є.В. Савельєв. – Тернопіль: Карт-бланш, 2003. - 482 с.

4. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики: [Учебник для вузов] / А.Г. Гранберг. – М.: ГУ ВШЭ, 2006. - 495 с.

5. Задорожня Г.П. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: (аналітико-статистична інформація) / Г.П. Задорожня. – К.: УкрІНТЕІ, 2002. - 38 с.

6. Калитчак Р. Регіоналізм у європейських інтеграційних процесах / Р. Калитчак. – К.: Знання, 2007. - 303 с.

7. Кузык Б.Н. Становление интегрального экономического строя - глобальная трансформация XXI века / Б.Н. Кузык, Ю.В. Яковец. – М.: Институт экономических стратегий, 2008. - 144 с.

8. Макаренко М.І. Європейська інтеграція [Текст] : навчальний посібник / за ред.: М. І. Макаренко, Л. І. Хомутенко. - К. : Центр учбової літератури, 2015. - 344 с.

9. Михайловська О.В. Спеціальні економічні утворення в системі міжнародних інтеграційних процесів: [Монографія] / О.В. Михайловська. – К.: Кондор, 2005. - 198 с.

10. Прудникова Л.О. Досвід подолання соціально-економічних диспропорцій розвитку регіонів / Л.О. Прудникова // Економічний вісник Донбасу – 2010. - № 3. – С.32-35

11. Регіональна політика : правове регулювання. Світовий та український досвід. Видання друге, доповнене / за заг. ред. А. Ткачука. – К. : Леста, 2011. – 260 с.

12. Мельник А. Регіональна політика ЄС та України в умовах поглиблення суперечностей глобалізації [Електронний ресурс] / А. Мельник, В. Адамик // Журнал Європейської економіки. – 2013. - №1. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/jee_2013_12_1_5.pdf

13. Бабаєв В.М. Сучасні політичні практики країн Європи: досвід для формування регіональної політики в Україні [електронний ресурс] – Режим доступу:<http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeBu/e-book/doc/5/01.pdf>

Додаток до Робочої програми навчальної дисципліни щодо внесення змін

Зміни обговорено та затверджено на засіданні кафедри протокол № ____ від «__» _____20__р.

Завідувач кафедри

_____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Аркуш обліку змін

№ п/п	№ та зміст пункту, до якого внесено зміни	ПІБ викладача	Підпис викладача